

Huvudman

Hultsfreds kommun
kommunen@hultsfred.se

Beslut

Datum 2025-01-20

Dnr 2024:5602

Sida 1 (47)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Albäcksskolan 2 i Hultsfreds kommun.

Beslutet i korthet

Skolinspektionens tillsyn av Albäcksskolan 2 visar att det finns brister i flera centrala delar av verksamheten. Skolinspektionen har identifierat brister avseende att undervisningen bedrivs under ledning av lärare, att undervisningen bedrivs av behöriga och legitimerade lärare, garanterad undervisningstid, extra studietid, studiehandledning på modersmålet, anmälan till huvudmannen avseende utredning gällande frånvaro, arbetet med särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling, förebyggande arbete för att skapa studiero samt avseende särskilt beaktande av resultaten på nationella prov vid betygssättning.

Bristerna som konstateras i beslutet påverkar och förstärker varandra. Att elever som kan vara i behov av särskilt stöd inte alltid anmäls till rektorn för utredning av stödbehovet, och att de elever som anmäls inte alltid utreds, ökar risken för bristande studiero såväl som trygghet. Bristerna i planen mot kränkande behandling och i att personal inte alltid agerar och anmäler vid kränkande behandling riskerar att leda till att ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling blir ineffektivt och verkningslöst. Att tjänstefördelningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från lärarnas behörighet kan innebära sämre förutsättningar för lärarna att identifiera när en elev kan vara i behov av särskilt stöd och att särskilt beakta resultaten på nationella prov vid betygssättning.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hultsfreds kommun att senast den **26 augusti 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende bristerna rörande att undervisning bedrivs under ledning av lärare, att undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, att eleverna ges garanterad undervisningstid och extra studietid i tillräcklig omfattning, studiehandledning på modersmålet, anmälan till

huvudmannen avseende utredning gällande frånvaro, särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling, förebyggande arbete för att skapa studiero samt särskilt beaktande av resultaten på nationella prov vid betygssättning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Hultsfreds kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Hultsfreds kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

1. Se till att undervisning som ges bedrivs under ledning av lärare som ansvarar för undervisningen. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över vilka elever tillhörande skolenheten som ges undervisning i vilka ämnen i lokalen "Studieon" samt vilka lärare som ansvarar för respektive bedriver undervisningen per elev och ämne. (1 kap. 3 § och 2 kap. 15 § skollagen samt 5 kap. 2 § skolförordningen [2011:185])

Eleverna ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare

2. Se till att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Detta gäller exempelvis ämnet svenska samt naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över undervisande personal på skolenheten där det framgår lärarnas legitimation och behörigheter samt vilka ämnen och årskurser som lärarna bedriver undervisning i. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Eleverna ges minst garanterad undervisningstid

3. Se till att eleverna ges undervisning i idrott och hälsa, matematik, språkval och musik i den utsträckning som framgår av skolförordningen. Undervisningen ska omfatta minst den garanterade undervisningstiden för respektive ämne under högstadiet, om inte avvikelser är beslutade genom beslut om

anpassad studiegång. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur elevernas undervisningstid i idrott och hälsa, matematik, språkval och musik har fördelats och schemalagts. (10 kap. 4–5 §§ skollagen, 9 kap. 3–4 §§ skolförordningen och bilaga 1 till skolförordningen)

4. Se till att rektorn beslutar om scheman som omfattar den minsta garanterade undervisningstiden i respektive ämne för högstadiet. Dokumentation i form av scheman för läsåret 2025/2026 för alla skolenhetens klasser samt timplan ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 10 § skollagen)

Extra studietid

5. Se till att samtliga elever på skolenheten erbjuds att frivilligt delta i extra studietid i en omfattning om minst två timmar per vecka. Av huvudmannens redovisning ska det framgå när den extra studietiden anordnas. (10 kap. 5 a § skollagen)

Studiehandledning på modersmålet

6. Se till att elever som behöver studiehandledning på modersmålet ges detta. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmålet vid skolenheten. Sammanställningen ska visa vilka språk det finns behov av, hur många elever som har behovet i dessa språk samt hur behovet tillgodoses. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Anmälan till huvudmannen avseende utredning gällande frånvaro

7. Se till att rektorn, när en utredning om en elevs frånvaro har inletts, snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. Rektorn ska, beträffande respektive elev för vars frånvaro det under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025** har inletts en utredning, dokumentera när frånvaron har anmälts till huvudmannen. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Särskilt stöd

8. Se till att vid minst ett tillfälle innan den **20 februari 2025** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om särskilt stöd, skyldigheten att anmäla till skolans

rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd samt rektorns ansvar att starta en utredning efter varje inkommen anmälan. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats samt vilken information som förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 3 kap. 7 § skollagen)

9. Se till att alla lärare anmäler till rektorn om en elev, trots extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, befaras inte uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektor ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
10. Se till att rektorn, för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn – eller som redan har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats – inleder en utredning. Se vidare till att en utredning om särskilt stöd inleds i de fall en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse och förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda. Rektor ska dokumentera hur många utredningar som inlett under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025** och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § och 5 kap. 9 § skollagen)
11. Se till att rektorn för varje avslutad utredning om särskilt stöd fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektor ska dokumentera vilket beslut som fattats för respektive elev som utretts under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. Huvudmannen ska i samband med redovisningen även inkomma med de beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram som fattats fram till den **13 juni 2025**, dock max fem beslut. Besluten ska ges in oidentifierade. (3 kap. 9 § skollagen)
12. Se till att beslut om anpassad studiegång fattas och motiveras utifrån varje enskild elevs behov samt föregås av en utredning av

elevers behov av särskilt stöd. Av besluten om anpassad studiegång ska framgå de avvikelser som görs från den timplan, de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen samt motivering för sådana avvikelser. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med de beslut om anpassad studiegång som fattats fram till den **13 juni 2025**, dock max fem beslut. Besluten ska ges in oidentifierade. Rektorn ska även dokumentera hur många beslut om anpassad studiegång som är fattade under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7, 9 och 12 §§ skollagen)

13. Se till att det av varje utarbetat åtgärdsprogram framgår elevers individuella behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med de åtgärdsprogram som utarbetats fram till den **13 juni 2025**, dock max fem åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammen ska ges in oidentifierade. (3 kap 9 § skollagen)

Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling

14. Se till att skolenheten följer upp elevernas trygghet i skolmiljön, analyserar vilka hinder som finns för att eleverna ska vara trygga och utifrån analysen beslutar om åtgärder för att undanröja dessa hinder. Uppföljningen och analysen ska omfatta personalens gemensamma arbetssätt och förhållningssätt avseende trygghet, värdegrundsarbete, arbete med språkbruk samt medverkan av elevhälsan i arbetet med trygghet. Arbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en redogörelse för resultatet av uppföljningen, analysen samt för beslutade respektive dittills genomförda åtgärder. (4 kap. 3–4 §§ och 5 kap. 3 § skollagen)
15. Huvudmannen ska följa upp och analysera de förutsättningar och behov som skolenheten har när det gäller att bedriva ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet. Med förutsättningar avses här styrning och ledning, personella och ekonomiska resurser samt personalens kompetens. Huvudmannen ska utifrån uppföljningen och analysen bedöma om skolenheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra sitt uppdrag när det gäller trygghet. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för resultatet av uppföljningen, analysen och

bedömningen i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 §, 4 kap. 3 § och 5 kap. 3 § skollagen)

16. Se till att planen mot kränkande behandling innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En plan mot kränkande behandling, med det innehåll som anges ovan, ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 8 § skollagen)
17. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 20 februari 2025** klargöra för all skolpersonal deras befogenheter att vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet samt deras skyldighet att aktivt medverka till att motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket, 5 kap. 6 § första och andra stycket skollagen samt läroplan (Lgr 22) för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet avsnitt 2.1)
18. Se till att vid minst ett tillfälle innan **den 20 februari 2025** klargöra för all skolpersonal skyldigheten att vid kännedom om att en elev kan anses ha blivit utsatt för kränkande behandling göra en anmälan till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket samt 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)
19. Se till att personal som får kännedom om att en elev kan anses ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som gjorts under perioden **den 20 januari 2025 till den 13 juni 2025**. Denna dokumentation samt fem anmälningar om kränkande behandling, om sådana gjorts, ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 5 och 10 §§ skollagen, Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar)

Förebyggande arbete för att skapa studiero

20. Se till att skolenheten följer upp elevernas studiero, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska ha studiero samt utifrån analysen beslutar om åtgärder för att undanröja dessa hinder. Uppföljningen och analysen ska omfatta elevhälsans medverkan och rektorns roll i arbetet med studiero. Arbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Huvudmannen ska i samband med redovisning av vidtagna åtgärder inkomma med en redogörelse för resultatet av uppföljningen, analysen samt för beslutade respektive dittills genomförda åtgärder. (4 kap. 3–4 §§ och 5 kap. 3 § skollagen)
21. Huvudmannen ska följa upp och analysera de förutsättningar och behov som skolenheten har när det gäller att bedriva ett förebyggande arbete som syftar till att skapa studiero. Med förutsättningar avses här styrning och ledning, personella och ekonomiska resurser samt personalens kompetens. Huvudmannen ska utifrån uppföljningen och analysen bedöma om skolenheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra sitt uppdrag när det gäller studiero. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse för uppföljningen, analysen och bedömningen i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 §, 4 kap. 3 § och 5 kap. 3 § andra stycket skollagen)

Särskilt beaktande av resultat på nationella prov vid betygssättning

22. Se till att vid minst ett tillfälle innan den **20 februari 2025** informera om skyldigheten för lärare att vid betygssättningen särskilt beakta resultaten på de nationella proven, och vad det innebär. Huvudmannen ska dokumentera hur och när informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 10 kap. 20 a § skollagen)
23. Se till att skolenhetens lärare vid betygssättning i ämnen där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska det framgå vilka elever som gjort nationella prov i ämnena svenska och samhällsorienterande ämnen under läsåret 2024/2025 och vad de fått för betyg på nationella provet respektive slutbetyg i det ämne för vilket provet gjordes. I de fall elevens slutbetyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen i ämnet eller vilka särskilda skäl som

funnits för att inte särskilt beakta resultatet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (10 kap. 20 a § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser fjärrundervisning, utredning gällande frånvaro och extra anpassningar.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:5602) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Albäcksskolan 2 i Hultsfreds kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Albäcksskolan 2 följer gällande bestämmelser om att undervisning ska bedrivas under ledning av lärare, att undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, garanterad undervisningstid, extra studietid, studiehandledning på modersmålet, fjärrundervisning, frånvaro, extra anpassningar och särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling, förebyggande arbete för att skapa studiero samt om särskilt beaktande av resultat på nationella prov vid betygssättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 14 oktober 2024 och 17 oktober 2024. Representanter för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även skriftlig information och dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram och betygskataloger. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med lärare framkommer att undervisning av elever som sker i lokalen "Studieon" bedrivs av lärare på skolan, som har ett eller flera pass per vecka i lokalen. Vidare framkommer i intervju med lärare att elever som läser i lokalen tillhör en klass och att det är deras ordinarie ämneslärare som anses vara ansvarig för elevernas undervisning och som planerar, lämnar uppgifter och sätter betyg. I lärarintervjun beskrivs att undervisningen dock bedrivs av de lärare som för tillfället är i lokalen.

Vid intervju uppger vissa lärare, som anses vara ansvariga för undervisning som bedrivs i lokalen, att de regelbundet bedriver undervisning för dessa elever. Ett par lärare beskriver dock att de är ansvariga för undervisning av elever som ges undervisning i lokalen, men aldrig bedriver undervisning för dessa elever, eftersom undervisningen i ordinarie klass pågår samtidigt. Dessa lärare beskriver att det är svårt att följa elevernas prestationer med detta upplägg.

I intervju med rektor framkommer att det ska stå i elevernas åtgärdsprogram när ansvarig lärare besöker en elev som ges undervisning i lokalen "Studieon". Rektorn uppger att det dock varierar mycket i vilken utsträckning ansvarig lärare är i lokalen och att det finns de som aldrig eller väldigt sällan är i lokalen medan andra besöker den regelbundet. De flesta lärarna har även kontakt med eleverna via en chatt. Rektorn beskriver att det finns lärare med ansvar för undervisning som ges till elever i lokalen men som inte bedriver någon del av undervisningen. Dessa lärare kan träffa eleven i syfte att underhålla relationen med eleven.

Rättslig reglering

I skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

Av skollagen framgår även att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. (2 kap. 10 § skollagen)

Enligt skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver. (2 kap. 15 § skollagen)

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett aktivt och kontinuerligt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att undervisning är ett snävare begrepp än utbildning och avser de målstyrda processer som syftar till att eleverna både ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I definitionen av undervisningsbegreppet ligger också att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. (prop. 2009/10:165, s. 633)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i verksamheten gällande att undervisning ska bedrivas under ledning av lärare i skollagens mening. Utredningen visar att det finns lärare som anses vara ansvariga för elevers undervisning men som inte vid något tillfälle bedriver undervisningen för dessa elever.

Som framgår av förarbetena till skollagen behöver inte ansvarig lärare vara närvarande i undervisningslokalen all lektionstid. Att undervisningen i vissa ämnen för vissa elever inte i någon del bedrivs av den lärare som är ansvarig för undervisningen innebär dock en otydlighet i ansvaret för den faktiska undervisningen som bedrivs, samt en risk att eleverna inte får det aktiva lärarstöd som de behöver och har rätt till för att kunna utvecklas så långt som möjligt.

Eleverna ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av ingiven lärarförteckning framgår att flera lärare undervisar i ämnen som de saknar behörighet i. Klassscheman visar vidare att vissa klasser undervisas av lärare som inte har behörighet i aktuellt ämne och årskurs. Detta gäller exempelvis ämnet svenska och naturorienterande ämnen. Av dokumentationen framgår vidare att det är möjligt att med befintliga lärare på skolenheten ändra tjänstefördelningen så att eleverna i större utsträckning undervisas av lärare som är legitimerade och behöriga i dessa ämnen för årskurs 7–9.

I intervju med rektorn framkommer att det är möjligt för en på skolenheten anställd lärare med behörighet i svenska att undervisa i ämnet, men att rektorn tar hänsyn till att läraren inte önskar undervisa i ämnet. Vidare framkommer att fler elever skulle kunna ges undervisning av behöriga lärare inom de samhällsorienterande ämnena om undervisningen i de olika ämnena delades upp mellan olika lärare, till exempel att en lärare som är behörig i geografi undervisade fler klasser i detta. Rektorn uppger att hen i stället har prioriterat att en klass får möta en och samma lärare i alla fyra samhällsorienterande ämnen. I intervjun med rektorn framkommer vidare att en lärare som är behörig i alla naturorienterande ämnen för årskurs 7–9 inte undervisar i dessa ämnen utan i ett ämne i vilket hen inte är behörig, och att det beror på att skolenheten inte har rekryterat någon lärare i det ämnet. Rektorn beskriver att lärarnas önskemål och dialogen med lärarna påverkar tjänstefördelningen.

I intervju med lärare framkommer att lärarna får lämna önskemål om undervisningsämnen och att önskemålen i många fall tillgodoses. Vidare framkommer att en lärare undervisar i ett ämne där läraren saknar behörighet och att läraren fått frågan om att undervisa i ämnen som hen är behörig i men tackat nej.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. (2 kap. 13 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare, bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och

2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att alla elever och barn har rätt till undervisning av god kvalitet och undervisningen ska därför i första hand skötas av lärare och förskollärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. (prop. 2009/10:165 s. 269 och 652)

I förarbetena betonas vidare att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det är därför problematiskt att en stor del av undervisningen i det svenska skolväsendet bedrivs av personer som saknar utbildning för den undervisning de bedriver, helt eller delvis. Utöver de generella lärarkompetenserna ska lärare också ha en specifik kompetens för olika skolformer, verksamheter, årskurser och ämnen. Det är nödvändigt eftersom barn, ungdomar och vuxna i olika åldrar och på olika utbildningsnivåer kräver olika slag av undervisning. För att utbildningen och undervisningen ska hålla hög kvalitet ska huvudmännen använda lärares kompetens på rätt sätt i undervisningen. Rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet inom sitt verksamhetsområde, har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare och förskollärare används för sådan undervisning som läraren eller förskolläraren har utbildning för. (prop. 2009/10:165 s. 261 f.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att erbjuda eleverna en undervisning som bedrivs av behöriga och legitimerade lärare. Utredningen visar att organiseringen av utbildningen inte utgår från författningarnas krav på att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare, samt att eleverna i flera ämnen skulle få undervisning av legitimerade och behöriga lärare i större utsträckning om undervisningen organiserades utifrån lärarnas behörigheter.

Eleverna ges minst garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt i utredningen ingiven timplan ges eleverna under högstadiet undervisning i ämnet idrott och hälsa 150 minuter per vecka i årskurs 7–9, i ämnet matematik 220 minuter per vecka i årskurs 7–9 och i språkval 150 minuter per vecka i årskurs 7–9. Vid en jämförelse med ingivna klasscheman för läsåret 2024/2025 stämmer antalet undervisningsminuter per vecka med timplanen avseende ämnena idrott och hälsa och matematik. I språkval ges eleverna enligt klasscheman undervisning 150 minuter per

vecka i årskurs 7, 145 minuter per vecka i årskurs 8 och 150 minuter per vecka i årskurs 9.

Av Skolinspektionens beräkningar utifrån skolenhetens klasscheman framgår att eleverna på högstadiet därmed ges 95 procent av den garanterade undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa, vilket motsvarar 267 av 280 timmar, 98 procent av den garanterade undervisningstiden i ämnet matematik, vilket motsvarar ca 392 av 400 timmar samt 97 procent av den garanterade undervisningstiden i språkval, vilket motsvarar 264 av 272 timmar.

Av skriftlig information från rektorn framgår vidare att eleverna på skolenheten inte ges garanterad undervisningstid i ämnet musik utan ges 10 minuter för lite undervisning per vecka i ämnet. Vid beräkning utifrån ingivna klasscheman samt utifrån rektorns information uppgår den totala undervisningstiden under högstadiet till omkring 78 procent av garanterad undervisningstid, vilket motsvarar 62 av 80 timmar.

Av intervju med och kompletterande information från huvudmannens representanter framgår att eleverna på skolenheten har 178 läsårsdagar och att skolenheten inte anordnar skolans val.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar. (2 kap. 10 § skollagen)

Av skollagen framgår att undervisningen i grundskolan ska omfatta ämnena bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål. (10 kap. 4 § skollagen).

Vidare framgår av skollagen att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. Det framgår även att regeringen får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan). (10 kap. 5 § skollagen)

Av skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1. Av bilaga 1 till skolförordningen framgår den minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne. Huvudmannen beslutar efter förslag av

rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. (9 kap. 3–4 §§ skolförordningen och bilaga 1 till skolförordningen)

I förarbeten anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Den minsta garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven. Avsikten med den stadiindelade timplanen är att uppnå en ökad likvärdighet mellan skolor. (prop. 2016/17:143, s. 17 och 19)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna på skolenheten inte ges den garanterade undervisningstiden för högstadiet i ämnena idrott och hälsa, matematik, språkval och musik.

Utredningen visar att eleverna i ämnet idrott och hälsa ges 95 procent av den garanterade undervisningstiden, i ämnet matematik 98 procent av den garanterade undervisningstiden, i språkval 97 procent av den garanterade undervisningstiden och i ämnet musik omkring 78 procent av den garanterade undervisningstiden.

Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd, vilket i sin tur leder till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skriftligt svar från samt i intervju med rektorn framkommer att eleverna på skolenheten erbjuds extra studietid om totalt 60 minuter per vecka.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska elever i årskurs 4–9 erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 10 kap. 5 §. (10 kap. 5 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att erbjuda eleverna att frivilligt delta i extra studietid om minst två timmar per vecka. Utredningen visar att extra studietid anordnas i en omfattning av en timme per vecka.

Att skolenheten inte erbjuder extra studietid i den omfattning som skollagen kräver innebär att eleverna på skolenheten inte ges samma möjligheter som elever på andra skolor att utifrån sina egna förutsättningar nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I den inledande informationsinhämtningen till Skolinspektionen framkommer att två elever i behov av studiehandledning på modersmålet i språken arabiska respektive ukrainska inte ges detta. Detta bekräftas av rektorn vid intervju.

I intervju med representanter för huvudmannen framkommer att det finns tillgång till studiehandledning på de aktuella språken genom fjärrundervisning via ett företag som anlitas av kommunen. Representanterna beskriver att det finns förutsättningar att ge studiehandledning på modersmålet för alla elever som har behov av det.

Skolinspektionen har efter intervjun ställt en kompletterande fråga till huvudmannen om eleverna på skolenheten som har behov av studiehandledning på modersmålet i dagsläget ges detta. I kompletterande svar från huvudmannen anges att det aktuella företaget har möjlighet att erbjuda studiehandledning i de språk det finns behov av.

Rättslig reglering

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i att ge de elever som behöver det studiehandledning på modersmålet. Utredningen visar att det vid tiden för Skolinspektionens intervju med rektorn fanns elever som inte gavs studiehandledning på modersmålet trots att de behöver det. Såvitt framgår av huvudmannens kompletterande svar har det inte skett någon förändring i avseendet att dessa elever idag skulle ges studiehandledning på modersmålet. För att uppfylla skolförordningens krav är det inte tillräckligt att det finns tillgång till studiehandledning, det krävs även att de elever som behöver studiehandledning på modersmålet faktiskt ges det.

Studiehandledning på modersmålet är en rättighet för en elev som behöver det. För den enskilde eleven kan studiehandledning på modersmålet göra det möjligt för eleven att uppfylla betygskriterierna i ett eller flera ämnen

även om eleven inte klarar att följa undervisningen på svenska. Att alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet inte får studiehandledning innebär därmed att alla elever inte ges samma möjligheter att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Anmälan till huvudmannen avseende utredning gällande frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med rektorn framkommer beträffande tre elever, gällande vilka utredning gällande elevens frånvaro har inletts, att frånvaron inte har anmälts till huvudmannen.

Rättslig reglering

Av skollagen följer att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

I förarbetena till bestämmelsen uttalas följande. Anmälningarna om att en utredning om upprepad eller längre frånvaro har inletts kan utgöra bas för framtagande av viktig statistik hos huvudmannen då statistiken kan ge huvudmannen underlag för att se om frånvaro är vanligare på vissa skolor än på andra. Statistiken kan också ge huvudmannen underlag för att se om det finns skäl för huvudmannen att inleda en dialog med vissa rektorer för att kunna hantera den problematik skolan har. Syftet med regleringen är således att huvudmannen ska kunna stödja skolan i arbetet med att tillgodose elevens rätt till utbildning. Att huvudmannen får information om en elevs upprepade eller längre frånvaro kan i vissa fall innebära att adekvata åtgärder kan sättas in tidigare vilket i sin tur kan leda till att en elev inte behöver fastna i ett negativt mönster av frånvaro. Sådana åtgärder kan till exempel inbegripa kostnader för utbildning i hemmet eller på annan lämplig plats under en viss tid. Huvudmannen har även ett kontinuerligt ansvar för att se över sin resursfördelning så att skolan ges möjlighet att sätta in de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fullgöra sin skolplikt. (prop. 2017/18:182 s. 63)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister på skolenheten vad gäller att anmälan till huvudmannen snarast ska ske sedan en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Utredningen visar att anmälan om elevs frånvaro

i vissa fall inte har skett trots att en utredning gällande elevens frånvaro har inletts.

Att anmälan till huvudmannen sker när en utredning gällande en elevs längre eller upprepade frånvaro har inletts är väsentligt för att huvudmannen ska ges underlag för analys av frånvaron på skolenheten och utifrån detta vid behov stödja skolenheten i arbetet med att tillgodose elevers rätt till utbildning.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmälan till rektorn

I lärarintervju framkommer att det finns elever som lärare befarar inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas trots extra anpassningar, men som inte är anmälda för behov av särskilt stöd.

Utredning av behov av särskilt stöd

I intervju med lärare framkommer att när de gjort en anmälan om behov av särskilt stöd så startas i många fall ingen utredning, utan de förväntas i stället själva ge extra anpassningar för att hjälpa eleverna. Lärare beskriver vidare att de som lärare står ensamma med elever som har svårigheter som ligger utanför lärarnas kompetens och att ansvaret för att hjälpa elever som har behov av särskilt stöd helt läggs på lärarna.

I intervju med elevhälsans representanter framkommer att när en anmälan om utredning av särskilt stöd görs sker i vissa fall en utredning, i andra fall går ärendet tillbaka till läraren, i ytterligare andra fall får eleven undervisning i lokalen "Studieon". Representanterna beskriver att det inte startas en utredning om särskilt stöd för alla elever som anmäls samt att om det blir aktuellt med en kartläggning används ibland gamla kartläggningar.

Den representant för elevhälsan som har i uppdrag att genomföra utredningar om behov av särskilt stöd uppger att hen önskar att hen fick göra fler utredningar för att kunna kartlägga elevernas behov innan beslut om åtgärdsprogram fattas. Representanten beskriver att man i nuläget tar genvägar, såsom att beslut fattas direkt om att anpassa bort till exempel idrott och hälsa, utan att man utrett detta genom samtal med elev, vårdnadshavare eller lärare. Elever kan också placeras i ett mindre undervisningssammanhang utan att det föregåtts av någon utredning, beskriver representanten.

I intervju med rektorn framkommer att anmälningar går igenom på veckovisa möten med elevhälsan och rektorn. Där bestäms hur man ska gå vidare i ärendet, till exempel kan det startas en pedagogisk kartläggning,

resoneras om att anpassa bort ämnen eller att starta en utredning om särskilt stöd.

Rektorn uppger vidare att det inte alltid startas en utredning kring behov av särskilt stöd när en anmälan om detta inkommit. Om det inte finns någon dokumentation kring extra anpassningar så kan ärendet lämnas tillbaka till läraren. Lärarna kan behöva lära sig av varandra och någon annan lärare kan ha hittat extra anpassningar som fungerar för eleven, uppger rektorn.

I intervju med lärare framkommer beträffande en elev att de bedömer att eleven riskerar att i minst ett ämne inte uppfylla de betygskriterier som minsta ska uppfyllas och att eleven har behov av särskilt stöd. Lärare uppger att elevens behov av särskilt stöd har anmälts men att ingen utredning av elevens behov av särskilt stöd har gjorts, utan eleven ges extra anpassningar. I intervju med elevhälsan framkommer angående denna elev att det har inkommit en anmälan till elevhälsan, och att det varken har lett till beslut om att utarbeta eller att inte utarbeta åtgärdsprogram.

Elevhälsans representanter uppger att det kan ha varit ett disciplinärende gällande eleven men att anmälan även gällde måluppfyllelsen samt att ingen utredning gällande behov av särskilt stöd är gjord. Rektor beskriver i intervju att det inte gjorts någon anmälan om behov av särskilt stöd för eleven men att eleven har tagits upp på möten. Rektorn beskriver vidare att eleven har utretts på så sätt att man har tagit reda på hur skolan kan stötta eleven men det har inte kommit in någon anmälan. Rektorn beskriver vidare att det skett en kartläggning kring om det behöver göras en utredning, men att skolan har kommit fram till att det handlar om att motivera eleven till att komma till skolan och att rektorns uppfattning är att eleven inte behöver särskilt stöd.

Beträffande en annan elev beskriver elevhälsans representanter att det har mottagits flera anmälningar om behov av särskilt stöd under föregående läsår. Elevhälsans representanter har inte varit involverade i någon kartläggning kring elevens stödbehov. Enligt elevhälsans representanter ges eleven inte heller särskilt stöd. Gällande denna elev beskriver rektorn i intervju att en anmälan om att eleven kan vara i behov av särskilt stöd inkom från en lärare för cirka 1,5 vecka sedan, att det ska genomföras insatser för att öka elevens närvaro och att det inte har inletts någon utredning avseende behov av särskilt stöd.

Vad gäller en grupp elever framkommer i intervju med elevhälsan att ingen av dessa elevers behov av särskilt stöd har utretts trots att de har åtgärdsprogram. Vidare framkommer att dessa elever inte läser ett visst ämne och att det är ett generellt beslut om anpassad studiegång för dessa elever. En representant för elevhälsan beskriver att det skrivs likalydande åtgärdsprogram för alla elever i denna grupp och att det inte sker någon kartläggning eller utredning för dessa elever innan man fattar beslut om

anpassad studiegång. Beträffande denna elevgrupp beskriver rektorn att alla elever i gruppen har anpassad studiegång avseende samma ämne. På fråga om utredning av respektive elevs behov av särskilt stöd har skett uppger rektorn att det har skett via överlämning och önskemål från tidigare skola. Det har inte för någon av eleverna i denna elevgrupp gjorts en utredning om behov av särskilt stöd. Det är tidigare skolas utredningar och önskemål som ligger till grund för beslutet.

I intervju med rektorn framkommer vidare att bland de elever på skolenheten som vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldiga till en allvarligare förseelse finns det elever med behov av att göra en utredning om särskilt stöd. Det har dock inte gjorts någon sådan utredning under i vart fall det senaste året.

Beslut att inte utarbeta åtgärdsprogram

I intervju med elevhälsan framkommer att det efter en kartläggning inte fattas några beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. I stället tillsätts fler extra anpassningar. Om eleven ska ges särskilt stöd utformas ett åtgärdsprogram enligt elevhälsan.

Rektorn uppger i intervju att det fattas beslut om att utarbeta åtgärdsprogram och om att inte utarbeta åtgärdsprogram. I skolans datasystem dokumenteras beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. I intervju med rektorn framkommer dock avseende en viss elev att behovet av särskilt stöd är anmält för ett år sedan och att det då gjordes en kartläggning kring eleven, att det inte togs beslut om att ge eleven särskilt stöd och att det inte togs något beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har i samband med intervjun med rektorn begärt att få ta del av exempel på beslut att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn har därefter till Skolinspektionen inkommit med skriftligt svar att några sådana beslut inte finns att skicka in.

Beslut om anpassad studiegång och utformning av åtgärdsprogram

I intervju med elevhälsans representanter framkommer att beslut om anpassad studiegång avseende ämnet idrott och hälsa fattas för elever för att de inte går till lektionerna i ämnet. Som framgått ovan beskriver elevhälsan beträffande en elevgrupp att dessa elever inte läser ett visst ämne, att det är ett generellt beslut om anpassad studiegång för dessa elever och att det skrivs likalydande åtgärdsprogram för alla elever i denna grupp. Vidare framkommer att det inte sker någon kartläggning eller utredning för dessa elever innan man fattar beslut om anpassad studiegång.

I intervju med rektor framkommer att det på skolenheten ofta fattas beslut om anpassad studiegång i ett ämne som är svårt för en elev i stället för att eleven ges möjlighet att träna mer på ämnet. Rektorn beskriver vidare att idrott och hälsa är ett ämne där många elever inte vill delta och att rektorn

då beslutar om anpassad studiegång eftersom skolan inte får eleverna att delta.

Beträffande den elevgrupp där alla elever har beslut om anpassad studiegång avseende samma ämne uppger rektorn att det inte gjorts någon individuell bedömning innan beslut om anpassad studiegång fattats för respektive elev. Rektorn uppger vidare att ämnet har anpassats bort för eleverna i dialog med vårdnadshavare och att det inte finns någon skriftlig utredning kopplad till respektive elev. Skolan har inte heller övervägt någon annan typ av särskilt stöd för någon av eleverna i elevgruppen i syfte att de ska kunna läsa det ämne som anpassats bort, eftersom ingen har haft det önskemålet.

Skolinspektionen har tagit del av fyra åtgärdsprogram avseende elever i ovan nämnda elevgrupp samt tillhörande beslut om anpassad studiegång. Det kan vid jämförelse mellan åtgärdsprogrammen konstateras att både elevernas behov av särskilt stöd och de åtgärder som enligt åtgärdsprogrammet behövs för att tillgodose stödbehovet beskrivs på ett identiskt sätt i samtliga fyra åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen)

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen)

I förarbetena till skollagen uttalas att det inte är möjligt att ange någon tidsgräns för hur länge stöd bör ges i den ordinarie undervisningen innan en anmälan till rektorn ska göras. Tidpunkten för detta måste avgöras i

varje enskilt fall. Om en elev efter en tids stöd fortfarande inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås är det viktigt att stödsatserna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov. Om stödet trots detta inte är tillräckligt bör frågan om elevens behov av särskilt stöd anmälas till rektorn. Det finns dock fall där särskilt stöd kan behöva sättas in relativt omgående, exempelvis om det stöd som ges inom ramen för den ordinarie undervisningen inte är tillräckligt för att en elev ska lära sig läsa. Det kan också finnas situationer där läraren omedelbart kan bedöma att det stöd som kan tillhandahållas i den ordinarie undervisningen inte kommer att vara tillräckligt. (prop. 2013/14:160 s. 24)

Av skollagen framgår att om en elev i grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (5 kap. 9 § skollagen)

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § får rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Av skollagen framgår bland annat att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. (3 kap. 12 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Anmälan till rektorn

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller att anmäla elevers behov av särskilt stöd till rektor i enlighet med 3 kap. 7 § skollagen.

Tillsynen visar att det finns elever som lärare befarar inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas trots extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, men som inte har anmälts till rektorn.

Det finns ingen exakt gräns för hur länge en elev ska ges extra anpassningar, eller hur många olika typer av extra anpassningar som ska testas, innan läraren anmäler elevens behov av särskilt stöd till rektorn. Centralt för avvägningen om en anmälan ska ske ska dock vara hurvida läraren bedömer att stöd i form av extra anpassningar är tillräckligt för att eleven ska kunna uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas eller inte.

Utredning av behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd.

Tillsynen visar att det finns elever för vilka skolenheten inte startat en utredning om behov av särskilt stöd, trots att eleverna anmälts till rektorn. Tillsynen visar vidare att det finns elever som vid upprepade tillfällen stört ordningen, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse och som enligt rektorn har behov av en utredning om särskilt stöd, men att någon sådan utredning inte gjorts under i vart fall det senaste året.

Om en elevs behov inte utreds eller inte utreds skyndsamt riskerar eleven att helt eller i vart fall under viss tid bli utan det särskilda stöd som eleven har rätt till.

Tillsynen visar därutöver att det finns elever som ges särskilt stöd utan att detta föregåtts av en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Elevhälsan och rektorn beskriver avseende flera elever att det inte sker någon utredning av elevernas behov av särskilt stöd innan åtgärdsprogram utarbetas. Det särskilda stödet för dessa elever omfattar beslut om anpassad studiegång. Skolinspektionen ser allvarligt på att den typen av ingripande beslut fattas utan en föregående utredning av elevens behov av särskilt stöd. Utan en sådan utredning saknas möjlighet att ta ställning till om stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar och att det särskilda stödet därmed får innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen.

Skolinspektionen bedömer att det av utredningen inte framkommit annat än att samråd sker med elevhälsan i de fall en utredning om särskilt stöd genomförs.

Beslut att inte utarbeta åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete avseende att fatta beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram i de fall en utredning visar att en elev inte har behov av särskilt stöd.

Rektorn uppger visserligen i intervju att beslut att inte utarbeta åtgärdsprogram fattas. Detta motsägs dock av rektorns beskrivning av ett elevexempel där sådant beslut inte har fattats efter utredning av en elevs behov av särskilt stöd samt av att det inte finns några sådana beslut att skicka in enligt Skolinspektionens begäran. Att det inte alltid fattas beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram i de fall en utredning visar att en elev inte har behov av särskilt stöd bekräftas genom elevhälsans uppgift att det inte fattas denna typ av beslut. Det får därmed enligt Skolinspektionen anses utrett att beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram inte alltid fattas i de fall en utredning visar att en elev inte har behov av särskilt stöd.

Beslut om anpassad studiegång och utformning av åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med beslut om anpassad studiegång. Utredningen visar att likalydande beslut om anpassad studiegång fattas generellt för flera elever och att det fattas beslut om anpassad studiegång i ämnet idrott och hälsa för elever av det skälet att de inte närvarar på lektionerna i ämnet.

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar får ett beslut fattas om särskilt stöd i form anpassad studiegång, vilket innebär avvikelser från den timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. För att en bedömning ska vara möjlig av huruvida det särskilda stödet i rimlig grad kan anpassas efter en elevs behov och förutsättningar är en grundläggande utgångspunkt att den aktuella elevens specifika stödbehov har utretts. Att fatta beslut om anpassad studiegång generellt för en grupp elever kan inte anses vara förenligt med lagens krav. Att elever inte närvarar på lektionerna i ett visst ämne kan inte heller anses utgöra ett tillräckligt skäl för att besluta om anpassad studiegång avseende ämnet, med mindre än att en utredning om varje elevs individuella behov av särskilt stöd har visat att stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. Det sätt på vilket beslut om anpassad studiegång fattas på skolenheten riskerar att leda till att elever felaktigt går miste om undervisning i ett eller flera ämnen.

Skolinspektionen bedömer även att det finns brister i utformningen av åtgärdsprogram på skolenheten. Utredningen visar att åtgärdsprogram

med identiska beskrivningar av dels elevens behov av särskilt stöd, dels de åtgärder som bedöms nödvändiga för att tillgodose stödbehovet, har utformats för flera elever. Av åtgärdsprogrammen kan därmed inte anses framgå respektive elevs behov av särskilt stöd och hur just den elevens behov av särskilt stöd ska tillgodoses. Bristerna i utformningen av dessa åtgärdsprogram försvårar även möjligheten till relevant uppföljning och utvärdering av stödåtgärderna, eftersom åtgärdsprogrammet inte visar på elevens individuella stödbehov. Det går därmed inte heller att följa hur stödbehovet förändras eller om åtgärderna är effektiva i förhållande till det faktiska stödbehovet.

Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Tryggheten på skolan

I intervju med elever på skolenheten framkommer att det varierar huruvida elever känner sig trygga på skolan och att det beror på de ord och kränkningar som elever får höra. Elever berättar som exempel att det förekommer rasistiska kommentarer och könsord. Alla elever i intervjun instämmer i beskrivningen att detta förekommer ofta, att det sägs på skämt men att det även finns elever som tar illa upp. I intervju med elever framkommer vidare att vissa elever är mer utsatta än andra elever. Elever i årskurs 9 beskriver att denna typ av nedsättande uttalanden om till exempel hudfärg, sexuell läggning och kön har förekommit i samma utsträckning under alla år de gått på skolan. Lärare bekräftar i intervju att de varje dag hör det språkbruk som beskrivits av eleverna.

I intervju med lärare framkommer uppfattningen att det finns en grundtrygghet tack vare skolans heltidsmentorerna men att otrygghet förekommer när mentorerna inte är med eleverna. Vidare framkommer att lärarna upplever sig mer oroliga för eleverna än vad eleverna är för sig själva. Enligt lärarna kan det bero på att det är en hård jargong mellan eleverna på skolan.

I intervju med elevhälsan framkommer att ett hinder för trygghet som identifierats är att det pågår mycket verbala kränkningar eleverna emellan och att det har blivit normaliserat. Elevhälsans representanter beskriver därutöver att elever känner sig otrygga i samband med ämnet idrott och hälsa och att elever inte vill delta, vilket elevhälsans personal har tagit upp med rektorn. Som framgått i tidigare avsnitt beskriver elevhälsans representanter att beslut om anpassad studiegång fattas avseende ämnet idrott och hälsa för att eleverna ändå inte går dit.

Förebyggande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling

I kvalitetsrapport för Albäcksskolan läsåret 23/24 beskrivs beträffande trygghets- och värdegrundsarbete bland annat följande.

”Många elever på Albäcksskolan är trygga. Vi kan och vill dock aldrig vara nöjda med trygghetsarbetet så länge vi har en endaste elev som inte känner sig trygg. Vi kan i våra olika indikatorer se att otrygghet handlar oftast om att det finns en känsla av att det pratas om varandra och att man ingår i olika grupper som är olika populära. Trygghetsteamet har fortsatt att utvecklas och har kommit en bit på vägen, teamet jobbar i alla tre delarna som ingår i uppdraget: främjande, förebyggande och åtgärdande. Här önskar vi framåt att skifta fokus mer till att jobba främjande och förebyggande än att oftast hamna i det åtgärdande. Vi ser att ett aktivt värdegrundsarbete som är ständigt närvarande på skolan behöver bli tydligt och prioriterat för att främja tryggheten ännu mer, både i och utanför klassrummet. Vi ser också att vi behöver stärka närvaron av vuxna i klassrummet för att stärka möjligheten för eleverna att lyckas med sitt skolarbete.”

Av intervju med rektorn framgår att uppföljning av elevernas trygghet sker genom fokusintervjuer och trygghetsenkäter för eleverna.

I intervju med representanter för huvudmannen framkommer följande. Skolenhetens kvalitetsarbete, där trygghet är en del, följs upp genom kvalitetsdialogerna. Elevhälsoschefen har på delegation från nämnden i uppdrag att följa upp kränkingsanmälningar med tillhörande utredningar och åtgärder. Elevhälsoschefen återkopplar till verksamhetschefen för grundskolan om det är fler anmälningar än vanligt som inkommer och om det är återkommande elever. Rektorerna rapporterar även till nämnden hur det går på högstadiet. Ordningsregler samlas in varje hösttermin för att se att de uppdateras och huvudmannen följer upp att klassråd fungerar.

I intervju med huvudmannens representanter framkommer vidare att representanter har noterat i uppföljningsarbetet att det är en relativt hög andel av eleverna som upplever trygghet på skolenheten medan elevernas trygghet skattas lägre av lärarna. Det har från huvudmannens sida inte gjorts någon analys av denna diskrepans i uppfattningen av tryggheten på skolenheten.

I intervjuer med rektorn och med huvudmannens representanter framkommer även att ett identifierat hinder för att skapa trygghet är elevers språkbruk.

I intervju med huvudmannens representanter framkommer vidare följande. Heltidsmentorerna och lärarna arbetar med språkbruket i klassrummet genom värdegrundsarbetet. Mentorerna och eleverna arbetar tillsammans

med att förbättra språkbruket och arbeta förebyggande. Från huvudmannens sida har det inte tagits något övergripande initiativ till insatser för att komma till rätta med språkbruket på skolan, men huvudmannen följer upp vad skolan har gjort för att arbeta med värdegrunden. Inget arbete pågår på huvudmannanivå vad gäller insatser kopplat till elevernas språkbruk.

Rektorn beskriver att hen har kontaktat en organisation för att se hur skolan kan göra en insats kopplat till problemet med elevers språkbruk. En första avstämning har skett med organisationen.

I intervjuer med lärare, elevhälsan, rektor och representanter för huvudmannen beskrivs skolenhetens trygghetsteam och heltidsmentorerna som exempel på förebyggande åtgärder för att skapa trygghet. Huvudmannens representanter beskriver att trygghetsteamets uppgifter är att arbeta främjande och förebyggande och finnas när det sker saker på skolan inom trygghet och studiero. Trygghetsteamet arbetar då för att förebygga att det inte ska hända igen. När det gäller värdegrundsarbetet på skolan så finns trygghetsteamet med i planeringsarbetet gällande insatser kring tryggheten.

I Albäcksskolans kvalitetsrapport för läsåret 23/24 framgår beträffande analys av trygghetsteamet följande. "Det förebyggande arbetet upplevs framför allt handla om att vi tidigt identifierar konflikter mellan elever vilket gör att vi sedan kan förebygga genom att vara närvarande och i närhet till de elever som för tillfället inte kommer överens. Vi jobbar även förebyggande genom att vara flexibla i våra uppdrag och finnas tillgängliga där vi identifierat risker eller svårigheter, såsom i matsalen, vid busshållplatsen till exempel. Vi ser också att delar av det förebyggande arbetet har hamnat i ett planeringsstadium men aldrig gått över till ett görande. Det handlar framför allt om trygghetsteamets arbete med rastaktiviteter. Något som teamet identifierat att det funnits ett stort behov av men som enbart hamnat i ett planeringsarbete. Något att ta med oss framåt, att komma till ett görande och inte lägga för mycket tid och kraft på att planera."

I intervju med lärare framkommer vidare att det finns en nystartad trygghetsgrupp där två lärare, kurator och båda rektorerna ingår. Där har man börjat identifiera vad skolan behöver arbeta med för att öka tryggheten.

Elevhälsans representanter beskriver vidare att det finns många vuxna på skolan som arbetar med de sociala aspekterna och tryggheten. Skolan har därutöver minskat antalet håltimmar och flera lektioner är dubbelbemannade med hjälp av heltidsmentorerna. Vidare beskriver en deltagare vid intervjun att denne har i uppdrag att arbeta främjande och

förebyggande för att skapa trygghet men under detta läsår inte hunnit med uppdraget på grund av att hen getts andra arbetsuppgifter.

I intervju med representanter för huvudmannen framgår vidare att det finns ett arbete benämnt SSPF vilket bland annat innefattar att en koordinator riktas mot elever som riskerar att hamna i kriminalitet.

Av intervju med representanter för huvudmannen framgår att kompetensutveckling för personalen gällande förebyggande arbete för att skapa trygghet och motverkande av kränkande behandling endast sker indirekt genom en fortbildningsinsats om professionellt relationsbyggande och insatser såsom differentierad undervisning och kooperativt lärande.

På fråga om rektorns förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete kopplat till trygghet och studiero uppger rektorn att hen har dåliga förutsättningar för att hinna med sitt uppdrag så som hen önskar. Dels handlar det om tid, dels saknas professioner på skolan, till exempel utbildad specialpedagog. Rektorn beskriver att hen därför tar ett stort ansvar för det arbete som borde ligga på en specialpedagog. Rektorn uppger även att kurator har haft hög frånvaro och att lärarna saknar insatser från elevhälsan.

Vad gäller rektorns förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero uppger representanterna för huvudmannen att rektorn har de förutsättningar som behövs. En annan representant uppger att rektorn har erfarenhet och kompetens samt att det finns ekonomiska förutsättningar. Representanterna bedömer att rektorn får de förutsättningar som behövs för att bedriva ett förebyggande arbete. En representant uppger dock att skolenheten skulle kunna behöva mer stöd från huvudmannen i att till exempel följa upp de insatser som genomförs för att kunna se effekterna av dem. Det kan även handla om att resurser och kompetens i vissa fall kan förbättras. Det saknas en utbildad specialpedagog på skolan, men huvudmannen bekostar för närvarande heltidsstudier till specialpedagog för en personal.

Plan mot kränkande behandling

Skolinspektionen har tagit del av de två senaste läsårens planer mot kränkande behandling och diskriminering. I planerna finns en lista över främjande och förebyggande insatser som till stora delar innehåller samma insatser för de två läsåren. Av planerna framgår inte någon redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Inte heller finns i planerna någon redogörelse för hur föregående läsårs planerade åtgärder har genomförts. Representanter för huvudmannen bekräftar detta i intervju och beskriver det som ett förbättringsområde.

Agerande och anmälan vid kränkande behandling

Elever beskriver i intervju att lärare hör de nedsättande uttalanden som eleverna beskrivit. Några elever beskriver att lärarna oftast agerar medan andra elever uppger att lärarna inte gör någonting. Eleverna beskriver vidare att vissa lärare anmäler kränkningen, genom att de frågar den utsatta eleven om hen vill göra en kränkningsanmälan. Det är bara vissa lärare som frågar detta, inte alla. Det vanligaste är att lärarna säger till eleverna men inte gör någon kränkningsanmälan. En elev uppger att lärarna säger till men att det inte blir några konsekvenser.

I intervju med lärare framkommer att det inte alltid görs en anmälan när en elev kränks eftersom det först stäms av med eleverna om det har uppfattats som kränkande behandling. Det kan däremot ske uppföljande samtal med elever för att stämma av hur det går mellan två elever som har sagt olämpliga saker till varandra. Flera lärare berättar vidare att de pratar med de inblandade eleverna när de bevittnar nedsättande uttalanden men om eleverna tycker att det är okej görs ingen kränkningsanmälan av lärarna. Lärarna beskriver att det för eleverna uppfattas som acceptabelt att röra och tilltala varandra på ett olämpligt sätt, ett sätt som lärarna upplever som kränkande men som eleverna inte nödvändigtvis upplever som kränkande.

Av intervju med elevhälsan framgår att det pågår mycket verbala kränkningar eleverna emellan och att det har blivit normaliserat. Vidare framgår att personal inte alltid agerar vid dessa händelser för att man då inte skulle hinna med så mycket annat. I intervjun framkommer även att alla uppgifter om kränkande behandling som personalen får kännedom om inte anmäls till rektorn.

I intervju med rektorn framkommer att rektorns uppfattning är att alla lärare anmäler kränkningar. Rektorn uppger vidare att det förekommer att elever säger att de inte vill att det ska göras en anmälan om kränkande behandling och att det då inte görs någon anmälan. Rektorn beskriver att det är viktigt att eleven förstår vad en kränkningsanmälan innebär och accepterar att en sådan registreras av skolan.

Rektorn uppger att det har inkommit tolv anmälningar om kränkande behandling på Albäcksskolan 2 från den 1 november 2023 fram till Skolinspektionens intervju. Under höstterminen 2024 fram till Skolinspektionens intervju har fyra anmälningar om kränkande behandling på Albäcksskolan 2 inkommit och åtta anmälningar inkommit för skolenheterna Albäcksskolan 1 och 2 totalt.

Skolinspektionen har tagit del av exempel från skolenheten på ärenden gällande kränkande behandling.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. (4 kap. 3 § skollagen)

Enligt skollagen ska vidare sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena. (4 kap. 4 § skollagen)

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som ska påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande plan. (6 kap. 8 § skollagen)

Av skollagen framgår att personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. (5 kap. 6 § första och andra stycket skollagen)

Av skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i sjätte kapitlet, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget. (6 kap. 5 § skollagen)

Av skollagen framgår vidare att om en lärare eller annan personal får kännedom om att en elev har blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla det till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektorn. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de angivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen)

I förarbetena till skollagen uttalas att i att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero ingår att huvudmannen ska se till att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett sådant arbete. Huvudmannen måste bland annat se till att rektorn har de resurser som krävs för att trygghet och studiero ska kunna tillförsäkras alla elever. Vidare ska huvudmannen se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Ett förebyggande arbete innebär bland annat att skolor och huvudmän följer upp elevernas såväl trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan bland annat innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Det förebyggande arbetet omfattar även ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar. Sammansättningen av elever på olika skolenheter kan också vara en av de faktorer som ingår i de analyser som ska göras. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas (prop. 2021/22:160 229 f).

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att ett arbete för trygghet är närmare sammankopplat med hur skolan ser till att förebygga och motverka kränkningar och att det finns ett främjande arbete med normer och värden. Det är viktigt att arbetet med detta sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt

förhållningssätt. Det är också viktigt att arbetet med detta inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det gäller således att se till att elever är trygga både i undervisningen och under övriga delar av skoldagen. (prop. 2021/22:160 s. 41)

Enligt förarbetena är vidare betydelsefulla delar i det förebyggande arbetet hur skolan arbetar med normer och värden, inklusive jämställdhet, bl.a. genom att främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas (prop. 2021/22:160 s. 46).

Av förarbetena till skollagen framgår vidare att det förebyggande arbetet behöver inriktas mot bland annat sådana problem, till exempel genom att synliggöra bakomliggande normer och förhållningssätt och konsekvent markera mot beteenden som inte är acceptabla. Det är viktigt att all personal har ett gemensamt förhållningssätt som ger eleverna förutsägbarhet i deras vardag samt att eleverna kan lita på att alla vuxna i skolan agerar vid olika former av kränkningar. (prop. 2021/22:160 s. 47.)

Av läroplanen för bland annat grundskolan framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det framgår vidare att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer och grupper. Det framgår även att skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. (Lgr 22, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Hultsfreds kommun brister i att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet. Ett förebyggande arbete innefattar att följa upp och kartlägga nuläget, analysera behov som finns i verksamheten och att identifiera hinder som finns för att elever ska tillförsäkras trygghet samt genomföra åtgärder för att undanröja sådana hinder.

Utredningen visar att det på Albäcksskolan 2 dagligen förekommer verbala kränkningar mellan elever i form av nedsättande ord, bland annat med koppling till hudfärg, kön eller sexuell läggning, samt att situationen varit densamma i flera år.

Av utredningen framgår att skolenheten genomför fokusintervjuer och trygghetsenkäter för att kartlägga elevernas trygghet. Vidare framgår att såväl huvudman som rektor samt lärare och elevhälsa har identifierat elevernas språkbruk som ett hinder för att tillförsäkra eleverna på skolenheten trygghet.

Vad gäller åtgärder för att undanröja hinder för trygghet visar utredningen att vissa generella åtgärder har genomförts för att öka tryggheten på skolenheten, såsom heltidsmentors och trygghetsteamets uppdrag, att mentorerna och eleverna arbetar tillsammans med att förbättra språkbruket samt att rektorn tagit kontakt med en organisation rörande en eventuellt kommande insats kopplad till detta. Skolinspektionen bedömer dock att avsaknaden av analys av orsakerna till de identifierade problemen, till exempel avseende bakomliggande normer och förhållningssätt, riskerar att medföra att de åtgärder som vidtagits inte får tillräcklig effekt. Utredningen visar att Hultsfreds kommun inte, utifrån en sådan analys, tagit initiativ till eller på annat sätt säkerställt att särskilt riktade åtgärder vidtagits för att komma till rätta med det identifierade utbredda och enligt personal normaliserade användandet av nedsättande ord bland eleverna. Skolinspektionen bedömer att avsaknaden av ett systematiskt arbete rörande elevernas upplevda otrygghet kopplat till verbala kränkningar kan medföra att detta problem inte upphör och att eleverna därmed inte tillförsäkras en utbildning som präglas av trygghet.

I utredningen har vidare framkommit uppgifter om otrygghet kopplat till ämnet idrott och hälsa. Av intervju med elevhälsan framgår att dessa uppgifter har tagits upp med rektorn. Såvitt framgår i intervjuer med representanter för huvudmannen och med rektorn har dock inte dessa omständigheter identifierats av huvudmannen eller rektorn som ett hinder för att tillförsäkra eleverna på skolenheten trygghet. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen behöver se till att dessa uppgifter följs upp och att det analyseras vilka hinder som finns för att elever ska tillförsäkras trygghet. Mot bakgrund av att elever enligt elevhälsan inte vill delta i undervisningen i ämnet idrott och hälsa, och att det fattas beslut om anpassad studiegång för elever som inte deltar i undervisningen i ämnet, är det särskilt viktigt att uppgifterna om otrygghet följs upp och analyseras då situationen riskerar att medföra att elever inte ges en fullständig utbildning.

En väsentlig del i huvudmannens ansvar att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet är att huvudmannen ska se till att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett sådant arbete. Huvudmannen måste bland annat se till att rektorn har de resurser som krävs för att trygghet ska kunna tillförsäkras alla elever. Av utredningen framgår att rektorns uppfattning om dennes förutsättningar att bedriva ett sådant arbete skiljer sig från huvudmannens uppfattning. Huvudmannen behöver därför följa

upp om rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett sådant arbete.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannen brister i att se till att det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling som uppfyller lagens krav. Utredningen visar att de två senaste läsårens planer mot kränkande behandling saknar en redogörelse för vilka av de främjande och förebyggande åtgärderna som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året och en redogörelse över hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Ett arbete för trygghet är nära sammankopplat med hur skolan ser till att förebygga och motverka kränkande behandling. En plan mot kränkande behandling där det är möjligt att från år till år följa vilka åtgärder som planeras och som har genomförts utgör, tillsammans med en uppföljning av tryggheten på skolan, en viktig del i arbetet med att motverka kränkande behandling och därmed tillförsäkra eleverna en utbildning som präglas av trygghet. Genom den systematik som planen mot kränkande behandling ger är det möjligt för huvudmannen att analysera vilka åtgärder som är framgångsrika och hur tryggheten utvecklas. Mot bakgrund av att utredningen i ärendet visar att verbala kränkningar på skolenheten är ett identifierat hinder för att skapa trygghet finner Skolinspektionen det särskilt angeläget att skolenhetens plan mot kränkande behandling utformas i enlighet med lagens krav.

Skolinspektionen bedömer även att det finns brister vad gäller skolenhetens arbete med att agera och anmäla när elever blir utsatta för kränkande behandling. Utredningen visar att personal på skolenheten inte alltid agerar då en elev utsätts för kränkande behandling. Som framgår av förarbetena till skollagen är det viktigt att all personal har ett gemensamt förhållningsätt som ger eleverna förutsägbarhet i deras vardag samt att eleverna kan lita på att alla vuxna i skolan agerar vid olika former av kränkningar.

Utredningen visar vidare att personal inte alltid gör en anmälan om kränkande behandling när de får kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling. Personalen avstår också i många fall från att göra en anmälan om kränkande behandling om eleven uppger att hen inte upplever sig utsatt för kränkande behandling, även om personalen uppfattat agerandet som kränkande. Utredningen visar därutöver att rektorns uppfattning är att när elever säger att de inte vill att det ska göras en anmälan om kränkande behandling så görs ingen anmälan samt att det är viktigt att eleven förstår vad det innebär och accepterar att en anmälan om kränkande behandling görs.

Anmälningsskyldigheten som regleras i 6 kap. 10 § skollagen är kopplad till att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Att låta

eleven svar på en fråga om denne anser sig utsatt för kränkande behandling vara helt avgörande för om en anmälan sker, även om den vuxne uppfattar agerandet som kränkande behandling, får dock anses problematiskt. Eleven vilja angående om en anmälan ska göras kan påverkas av faktorer som ålder, rådande hierarkier eller rädsla för den som utsatt eleven. Det kan också leda till att ett oacceptabelt språkbruk normaliseras. Därför kan det inte enbart vara upp till den utsatte att helt avgöra om händelsen ska anses utgöra kränkande behandling och en kränkingsanmälan ska göras.

Utredningen visar också att när en elev uttrycker att hen inte vill att en anmälan om kränkande behandling ska göras kan det i vissa fall leda till att anmälan inte görs. Det kan dock enligt Skolinspektionens mening inte vara upp till eleven att välja om en anmälan om kränkande behandling ska göras, om det har förekommit en kränkning.

Att rektor och huvudman genom anmälningar får kännedom om kränkande behandling som sker på skolenheten är centralt för deras möjlighet att följa upp och analysera eventuella mönster och utifrån detta kunna vidta åtgärder för att motverka fortsatt kränkande behandling. Att det på Albäcksskolan 2 från den 1 december 2023 till mitten av oktober 2024 endast inkommit 12 anmälningar om kränkande behandling samtidigt som utredningen visar att nedsättande uttalanden förekommer dagligen bekräftar enligt Skolinspektionen att alla uppgifter om kränkande behandling inte anmäls till rektorn. Då ett identifierat hinder mot tryggheten på skolenheten är just nedsättande uttalanden finner Skolinspektionen det särskilt angeläget att alla uppgifter om kränkande behandling anmäls till rektorn för vidare anmälan till huvudmannen.

Av utredningen framgår inte annat än att, när en anmälan om kränkande behandling görs, omständigheterna utreds och i förekommande fall de åtgärder som skäligen kan krävas vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Förebyggande arbete för att skapa studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolinspektionens enkät från våren 2024 svarade 55 procent av deltagande elever att det ibland är arbetsro på lektionerna. 16 procent svarade att det sällan är arbetsro på lektionerna. På frågan hur ofta det är så stökigt på lektionerna att eleven har svårt att koncentrera sig svarade 55 procent av deltagande elever ibland medan 26 procent svarade sällan.

I intervju med elever framkommer att studieron på lektionerna varierar beroende på ämne och lärare. Eleverna beskriver vidare att när det inte är

studiero så skriker elever och kastar suddgummin. Det framkommer även att elever som får lämna klassrummet på grund av att de stört lektionen i vissa fall då står utanför och bankar på dörren. På grund av detta får elever i vissa fall i stället vara kvar i klassrummet.

I intervju med lärare beskrivs att det största problemet kopplat till studiero är elevers brist på respekt för varandra, att elever skapar oro och inte alltid förstår sitt eget ansvar. En lärare uppger att bland eleverna blir beteenden normaliserade såsom att elever pratar rakt ut, skriker, sjunger och kränker varandra under lektionerna. Lärarna uppger vidare att huruvida det råder studiero under lektionerna varierar mellan klasserna och att det finns klasser där eleverna sällan har lektioner med studiero.

I intervju med representanter för huvudmannen framkommer att uppföljningen av studieron på skolenheten sker på samma sätt som den uppföljning som beskrivits gällande trygghet och att ett hinder för studiero har identifierats i form av att vissa elever kränker varandra under lektionstid. Vad gäller förebyggande arbete som vidtagits för att skapa studiero så beskriver representanterna som exempel kompetensutvecklingsdagar, differentierad undervisning, kooperativt lärande, språklig stöttning i undervisningen och kompetensutveckling kring ledarskap i klassrummet.

I intervju med huvudmannens representanter framkommer vidare att studieron varierar mellan olika klasser och då görs insatser för att komma till rätta med detta. I en klass består åtgärderna av insatser mot enskilda individer för att stötta dem i att hitta motivation till sina studier och skapa förutsättningar för en bra lärmiljö i klassrummet. I en annan klass arbetar lärarna främst på gruppnivå med att skapa gemensamma strukturer i undervisningen i syfte att skapa en hållbar skoldag för hela klassen.

Som framgått ovan under avsnittet *Förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling* uppges i kvalitetsrapporten för Albäcksskolan läsåret 2023/2024 bland annat att Albäcksskolan behöver stärka närvaron av vuxna i klassrummet för att stärka möjligheten för eleverna att lyckas med sitt skolarbete. I kvalitetsrapporten och i övriga dokument som huvudmannens representanter hänvisat till avseende förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero finns dock inte någon redovisning av uppföljning av studieron på skolenheten. Följaktligen finns i dokumentationen inte heller någon analys utifrån ett sådant resultat.

I intervju med lärare beskrivs att skolenheten behöver göra ett stort arbete för att tillsammans komma till rätta med elevers beteenden under lektioner och att skolan behöver hjälp med att lösa detta från ledningshåll. Elevehälsan behöver också visa ett större intresse för eleverna och förstå vilka

utmaningar lärarna möter, enligt lärarna. Enligt några lärare pågår utvecklingsarbeten på skolenheten men som saknar koppling till de behov som finns på skolan. En annan lärare beskriver att utvecklingsarbetet med lektionsdesign hjälper läraren att behålla studiero, och att det går att koppla alla utbildningsinsatser till lärarnas egen undervisning. Läraren uppger att det sker diskussioner, men att utvecklingsarbetet sedan avstannar, eftersom det saknas uppföljning och analys kring vad utvecklingsarbetet leder till.

Lärarna uppger vidare att de behöver utbildning kring hur de kan skapa studiero samt kring hur man bemöter elever som utmanar studieron.

En lärare beskriver att det finns behov och beteenden bland eleverna som påverkar studieron negativt, vilket skolenheten inte har identifierat i det systematiska utvecklingsarbetet. Läraren beskriver att lärarna står ensamma med eleverna och förväntas lösa elevernas utmaningar inom arbetslaget, men att då det inte sker någon förbättring behöver ledningen agera.

Lärarna uppger vidare att det för vissa av de elever som har ett problematiskt beteende kan finnas skäl att utreda behovet av särskilt stöd, men att lärarna inte vet om det startas någon utredning kring behov av särskilt stöd för dessa elever.

I intervju med rektorn framkommer att skolan arbetar med att skapa studiero genom till exempel dubbelbemanning under lektioner, regler för mobiltelefoner och genom insatser i specifika grupper såsom att träna på hur man går in i ett klassrum för att undvika att det blir rörigt vid uppstart.

Rektorn uppger vidare att utgångspunkten är att alla elever ska följa ordningsreglerna och personalens uppdrag är att gå vidare i åtgärdstrappan när reglerna inte följs.

Som framgått i tidigare avsnitt beskriver rektorn att hen har dåliga förutsättningar för att hinna med uppdraget att bedriva ett förebyggande arbete kopplat till trygghet och studiero så som hen önskar.

Som även framgått i tidigare avsnitt uppger representanterna för huvudmannen vad gäller rektors förutsättningar att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero att rektorn har de förutsättningar som behövs.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen ges möjlighet till kompetensutveckling och att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Av skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen (4 kap. 3 § skollagen)

Vidare framgår av skollagen att sådan planering, uppföljning, analys och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn är ansvarig för att ett sådant kvalitetsarbete genomförs. (4 kap. 4 § skollagen)

Av skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. (4 kap. 5 § skollagen)

Av skollagen framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete för att skapa studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. (5 kap. 3 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår, utöver vad som angetts under avsnittet *Arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling*, att studiero är nära sammankopplat med undervisningens kvalitet. För att undervisningen ska ge eleverna goda förutsättningar till lärande behöver den vara välplanerad och välstrukturerad så att det tydligt framgår för eleverna vad de ska göra och varför. För att eleverna ska hålla fokus på det som är syftet med undervisningen bör den vara differentierad och varierad. Det ska vidare finnas tillgång till stöd och stimulans. I arbetet för studiero är det även betydelsefullt att läraren har ett tydligt ledarskap och tar ansvar för ordningen i klassrummet. Lärare kan dock inte lämnas ensamma i detta. Om ansvaret i praktiken enbart ligger på de enskilda lärarna finns det risk för att studieron kommer att variera inom samma skola (prop. 2021/22:160 s. 41).

Av förarbetena framgår vidare att ett långsiktigt och förebyggande arbete med att skapa en god lärmiljö för eleverna är det viktigaste för att säkerställa både trygghet och studiero. Utan ett förebyggande arbete riskerar skolor att fastna i ett reaktivt och åtgärdande arbete där problemen ständigt återkommer. Lärarnas tid och kraft går då åt till att hantera ordningsstörningar i undervisningen, i stället för att skolan genom ett förebyggande arbete ger förutsättningar för alla elever att vara fokuserade på lärande. (prop. 2021/22:160 s. 38).

Vidare uttalas i förarbetena att frånvaron av ordningsstörningar är en viktig aspekt av studiero. Det behövs bl.a. väl förankrade ordningsregler på skolan och ett gemensamt arbetssätt hos personalen för att upprätthålla dessa. Elevers möjlighet till studiero påverkas dock av flera processer på skolan, och är tätt förknippat med faktorer som undervisningens kvalitet, lärarens ledarskap och skolans arbete med stöd (prop. 2021/22:160 s. 43).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Hultsfreds kommun brister i att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa studiero. Utredningen visar att det varierar huruvida det är studiero på lektionerna på skolenheten och att vissa klasser sällan har studiero. I intervjuer framkommer uppgifter om att elever pratar rakt ut, skriker, sjunger och kränker varandra under lektionerna.

Ett förebyggande arbete innefattar att följa upp och kartlägga nuläget, analysera behov som finns i verksamheten och att identifiera hinder som finns för att skapa studiero samt genomföra åtgärder för att undanröja sådana hinder. I detta arbete ingår även att följa upp att ordningsregler följs. I intervju med representanter för huvudmannen framkommer att uppföljning av studieron på skolenheten sker på samma sätt som gällande trygghet. Av intervjuer och ingiven dokumentation i ärendet framgår dock inte att det sker någon systematisk uppföljning av studieron, någon analys av resultaten av en sådan uppföljning eller att åtgärder vidtas kopplade till en sådan analys.

I intervju med huvudmannens representanter framkommer att ett identifierat hinder för studiero har identifierats i form av att elever kränker varandra under lektionstid och att det finns skillnader i studiero mellan olika klasser. Vissa åtgärder har även vidtagits i form av kompetensutvecklingsdagar, differentierad undervisning, kooperativt lärande, språklig stöttning i undervisningen och kompetensutveckling kring ledarskap i klassrummet. Därutöver har vissa riktade insatser gjorts i specifika klasser.

Skolinspektionen bedömer dock att avsaknaden av en systematisk uppföljning och analys av studieron på skolenheten riskerar att medföra att de åtgärder som vidtas inte får tillräcklig effekt. Detta bekräftas av lärares uppgifter om att det finns behov och beteenden bland eleverna som skolan inte har identifierat och som påverkar studieron negativt, att det pågår utvecklingsarbeten på skolenheten som saknar koppling till de behov som finns och att lärarna behöver utbildning kring hur de kan skapa studiero och bemöta elever som utmanar studieron. Rektorn och huvudmannens representanter beskriver att förutsättningarna för att bedriva ett förebyggande arbete kopplat till studiero påverkas negativt av avsaknaden

av utbildad specialpedagog och otillräcklig tillgång på personal med psykosocial kompetens.

Skolinspektionen har i tidigare avsnitt funnit att skolenheten brister avseende arbetet med att anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd. Att elever ges det stöd i utbildningen som de har behov av är tätt förknippat med möjligheten att skapa studiero. Att elever på skolenheten inte alltid anmäls och utreds för behov av särskilt stöd riskerar därmed att medföra att andra åtgärder som vidtas för att skapa studiero inte blir effektiva. Utredningen visar också att elever som vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt inte har utretts för behov av särskilt stöd, trots att såväl rektorn som lärare uppger att ett sådant behov föreligger.

En väsentlig del i huvudmannens ansvar att säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa studiero är vidare att huvudmannen ska se till att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett sådant arbete. Huvudmannen måste bland annat se till att rektorn har de resurser som krävs för att studiero ska kunna tillförsäkras alla elever. Av utredningen framgår att rektorns uppfattning om dennes förutsättningar att bedriva detta arbete skiljer sig från huvudmannens uppfattning. Huvudmannen behöver därför följa upp om rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett sådant arbete.

Förekomsten av kränkande behandling och ordningsstörande beteende under lektionstid innebär att tryggheten för eleverna och därmed även studieron påverkas negativt. Att skolenheten arbetar aktivt med att motverka dessa beteenden är därför centralt även i arbetet med att skapa studiero.

Särskilt beaktande av resultaten på nationella prov vid betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av nationell statistik från vårterminen 2023 framgår att en stor andel av eleverna på Albäcksskolan 2 fick ett högre slutbetyg jämfört med provresultatet på de nationella proven i ämnena engelska och svenska. I ämnet engelska fick 26,6 procent av eleverna, och 40,9 procent av flickorna, ett högre slutbetyg än vad resultatet på det nationella provet visade, att jämföra med riket som helhet där 9,5 procent av eleverna, och 11 procent av flickorna, fick ett högre slutbetyg. I ämnet svenska fick 55 procent av eleverna, och 80 procent av flickorna, ett högre betyg än vad resultatet på det nationella provet visade, att jämföra med riket som helhet där 28,1 procent av eleverna, och 31,8 procent av flickorna, fick ett högre slutbetyg.

Av nationell statistik avseende vårterminen 2024, som publicerades av Skolverket den 29 november 2024, framgår att i ämnet religionskunskap fick 43,3 procent av eleverna, och 46,9 procent av flickorna, på Albäcksskolan 2 ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på nationella provet, att jämföra med riket som helhet där 24,5 procent av eleverna, och 26,7 procent av flickorna, fick ett högre slutbetyg. I ämnet svenska fick 45,7 procent av eleverna, och 57,1 procent av flickorna, på Albäcksskolan 2 ett högre slutbetyg jämfört med resultatet på nationella provet, att jämföra med riket som helhet där 31,4 procent av eleverna, och 34,5 procent av flickorna, fick ett högre slutbetyg.

Skolinspektionen har därutöver tagit del av slutbetyg och resultat på de nationella proven för respektive elev i ämnena religionskunskap och svenska vårterminen 2024. Av denna dokumentation framgår att det i båda ämnena finns exempel på elever som har fått ett slutbetyg som ligger mer än ett steg över resultatet på det nationella provet.

Lärare beskriver i intervju angående innebörden av att resultaten på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygssättning att det innebär att resultaten ska beaktas, men att de inte vet i vilken omfattning. Lärare beskriver att det "hinner rinna mycket vatten under broarna" under tre år och eleverna kan ha glömt kunskaper som tas upp på det nationella provet. Flera lärare uppger att om de ser att en elev har visat bra resultat vid andra tillfällen kan det väga upp resultatet på det nationella provet och ge ett högre slutbetyg.

En lärare beskriver vidare i intervju att i vissa ämnen ska eleverna på det nationella provet visa på stora faktakunskaper, medan eleverna i andra ämnen kan få välja på olika sätt att visa sina kunskaper. Utifrån detta kan man enligt läraren förstå att eleverna misslyckas på det nationella provet i det förstnämnda ämnet och att resultatet inte alltid beaktas på samma sätt som i det sistnämnda ämnet.

Lärare beskriver vidare att elever kan bli sjuka eller nervösa vid provtillfället och om eleven misslyckas på provet kan lärarna se att resultatet inte gör eleven rättvisa och att de tar sådant i beaktande när det gäller slutbetyget.

På fråga om vad som är skälet till att just denna skolenhet sticker ut i statistiken på så sätt att många elever har fått ett högre slutbetyg i vissa ämnen än resultatet på de nationella proven svarar lärarna följande. Det handlar om att provsituationen påverkar eleverna. Lärarna vet att eleverna kan prestera på en hög nivå, eftersom eleverna testas på många olika sätt i den övriga undervisningen. En lärare beskriver att eleverna visar vad de kan löpande under tre år.

En lärare beskriver att i hans ämne hade det varit mer rättvist om eleverna fick göra nationella prov i varje årskurs i högstadiet, och inte enbart i årskurs 9. I nationella provet i ett ämne fanns exempelvis frågor kopplade till ett arbetsområde som eleverna läste i årskurs 7, vilket gjorde att de inte kunde svara på dessa frågor. Eleverna drar sig också för att fråga lärarna om sådant de inte förstår under provsituationen. Detta innebär enligt läraren att om det är frågor som behandlats för länge sedan i undervisningen så beaktas resultatet på det nationella provet inte i lika hög grad som om det är arbetsområden som eleverna läst nyligen.

En annan lärare uppger beträffande två elever som fått två betygsnivåer högre i slutbetyg jämfört med resultatet på det nationella provet att eleverna hade svårt att fokusera under hela provtiden eller blev väldigt stressade i situationen, och att detta påverkade resultatet på det nationella provet.

Rektor beskriver i intervju att innebörden av att resultaten på de nationella proven särskilt beaktas är att lärarna gör en tydlig analys och att de kan motivera varför betyg kan skilja sig åt. Resultaten på de nationella proven ska beaktas tungt men det är olika karaktär på proven i de olika ämnena. Proven i samhällsorienterande ämnen kan vara väldigt faktatunga med innehåll som eleverna läste i årskurs 7. I svenska och engelska testas i större utsträckning elevens förmågor. Rektorn uppger vidare att anpassningar som finns i ordinarie undervisning inte finns vid det nationella provet. Resultatet har en viss tyngd, men det finns ett underlag från varenda dag som eleverna har gått i skolan. En sammanvägd bedömning kan göra att slutbetyget blir högre.

På fråga vad rektorn tror det beror på att skillnaden mellan resultaten på de nationella proven och slutbetygen enligt nationell statistik i flera fall är högre på skolenheten än i riket i stort svarar rektorn att en del av förklaringen kan vara att skolenheten har en hög andel elever som började år 2015 i samband med att många flyktingar kom till Sverige och att för många av dessa elever är det svårt att klara de nationella proven och den långa provtiden.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen)

Av skollagen framgår att vid betygssättning enligt 19 och 20 §§ i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt

beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl. (10 kap. 20 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att en lärare inte kan bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprovat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att provet särskilt ska beaktas vid betygssättningen understryker att resultatet på ett nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med "särskilda skäl" avses sådana situationer där det finns ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från bestämmelsens huvudregel. Typiskt sett bör det vara fråga om situationer där provresultatet eller resultat på delprov inte ger en rättvisande bild av vad som är tidigare känt om elevens kunskaper och detta beror på omständigheter som eleven inte själv råder över. Det kan exempelvis vara fråga om felande teknik och hjälpmedel som inte fungerat vid ett delprov. Det kan också vara fråga om personliga förhållanden, t.ex. dödsfall i familjen eller vänkretsen eller andra omvälvande händelser. Det kan dock även vara fråga om omständigheter som eleven själv förfogar över, såsom att det har konstaterats att eleven har fuskat vid provet. (prop. 2017/18:14 sid. 26)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärare, i vissa fall, inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven vid betygssättning. Utredningen visar att det emellanåt finns stora avvikelser mellan elevernas slutbetyg och resultat på de nationella proven. Avvikelserna gäller för läsåret 2023/2024 särskilt i ämnena svenska och samhällsorienterande ämnen. Beträffande ämnet svenska föreligger stora avvikelser under de två senaste läsåren.

Utredningen visar även att lärare i vissa fall inte vet i vilken omfattning resultaten på de nationella proven ska beaktas. Av lärarintervju framgår att det finns lärare som anser att resultaten på de nationella proven kan beaktas på olika sätt i olika ämnen, och att när eleverna läste ett område i ett ämne kan ha betydelse för i hur hög grad resultatet på det nationella provet beaktas.

Skolinspektionen finner utifrån det som beskrivits att det får anses sannolikt att alla lärare på skolan inte särskilt beaktar resultatet på de nationella proven vid betygssättning enligt skollagens syfte med bestämmelsen. Att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven innebär risker såsom att eleverna får ett betyg som inte motsvarar deras kunskapsnivå och att betygssättningen inte är likvärdig vare sig inom skolenheten eller gentemot övriga skolor.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Hultsfreds kommuns verksamhet vid Albäcksskolan 2 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisning bedrivs under ledning av lärare, att undervisning ges av behöriga och legitimerade lärare, att eleverna ges garanterad undervisningstid och extra studietid i tillräcklig omfattning, studiehandledning på modersmålet, anmälan till huvudmannen avseende utredning gällande frånvaro, särskilt stöd, förebyggande och åtgärdande arbete för att skapa trygghet och motverka kränkande behandling, förebyggande arbete för att skapa studiero samt särskilt beaktande av resultat på nationella prov vid betygssättning. Det finns därför skäl att förelägga Hultsfreds kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Fjärrundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av utredningen framgår att det på skolenheten bedrivs fjärrundervisning i ämnet spanska. I intervju med representanter för huvudmannen framkommer att Hultsfreds kommun inte har anmält beslutet att använda fjärrundervisning till Skolinspektionen. Detta bekräftas vid intern kontroll i Skolinspektionens ärenderegister. I huvudmannens yttrande till Skolinspektionen den 4 december 2024 samt vid en uppdaterad kontroll i Skolinspektionens ärenderegister framkommer att en sådan anmälan gjorts den 28 november 2024.

Av intervju med rektorn framkommer att det anordnas fjärrundervisning i spanska för att skolan vill erbjuda alla elever som önskar studera spanska att göra det. Det finns spansklärare på skolan men önskemålen om att läsa ämnet spanska är större än vad deras tjänster räcker till. Huvudmannen har inte lyckats rekrytera ytterligare en spansklärare.

Representanter för huvudmannen uppger i intervju att det har gjorts ansträngningar för att rekrytera ytterligare lärare i spanska i form av annonsering. Det har tidigare rekryterats lärare på viss tid som undervisat i spanska men då har undervisningen inte fungerat. Rektorn har då valt att vända sig till det företag som bedriver fjärrundervisning för att få tillgång till lärare i spanska. Av kompletterande skriftlig information från

huvudmannen framgår att tjänsten utannonserades inför innevarande läsår men att det saknades sökande. Vidare framkommer att huvudmannen kommer att annonsera på nytt inför nästa läsår om behovet då kvarstår.

I intervju med elever, lärare och rektor framkommer att eleverna när fjärrundervisningen bedrivs befinner sig i ett klassrum tillsammans med en lärare eller mentor.

Rättslig reglering

Enligt skollagen får fjärrundervisning användas för en elev i grundskolan i kurser som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplaner. I övrigt får fjärrundervisning användas i de skolformer som anges i 2 § bara om

1. det för viss undervisning inte finns någon lärare inom huvudmannens skolenhet som uppfyller kraven på legitimation och behörighet enligt 2 kap. 13 § och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan,

2. det, när det gäller integrerad samisk undervisning i grundskolan, inte finns någon lämplig lärare inom huvudmannens skolenhet som kan bedriva den integrerade samiska undervisningen och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan, eller

3. elevunderlaget för en viss skolenhet är så begränsat att ordinarie undervisning inom skolenheten leder till betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för huvudmannen. (21 kap. 3 § skollagen)

Av skollagen framgår att i grundskolan får fjärrundervisning användas endast i ämnena engelska, matematik, moderna språk, modersmål, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, samiska, svenska, svenska som andraspråk, teckenspråk, och teknik. I grundskolan får fjärrundervisning även användas för extra studietid och integrerad samisk undervisning. (21 kap. 4 § skollagen)

Av skollagen framgår att elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar. (21 kap. 12 § skollagen)

Av skollagen framgår att vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. (21 kap. 13 § skollagen)

Av skolförordningen framgår att fjärrundervisning inte vid någon tidpunkt under ett läsår får användas för mer än 25 procent av elevens respektive skolenhetens undervisningstimmar i grundskolan. Statens skolinspektion får efter ansökan från en huvudman medge att fjärrundervisning får användas för mer än 25 procent av undervisningstimmarna vid en skolenhet. Ett sådant medgivande får lämnas för högst ett läsår åt gången

och endast om det finns synnerliga skäl för det. (5 a kap. 3 § skolförordningen)

Av skolförordningen framgår att huvudmannen till Statens skolinspektion ska anmäla ett beslut om att använda fjärrundervisning. (5 a kap. 6 skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det av utredningen inte framkommit annat än att verksamheten vid tiden för detta beslut uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredning gällande frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med elevhälsans representanter framkommer att i de fall skolan inte vet vad en elevs frånvaro beror på så genomförs frånvarosamtal med eleverna där ofta mentor och vårdnadshavare deltar. Alla elevers frånvaro diskuteras på möten där någon av elevhälsans representanter alltid deltar. Vidare framkommer i intervjun att elevhälsans representanter alltid arbetar med att hitta sätt att få elever med frånvaro att komma tillbaka till skolan.

I intervju med rektorn framkommer att en gång i månaden går rektor, specialpedagog, kurator och mentor igenom frånvarostatistiken på särskilda möten. Vid mötena uppmärksammas mönster i frånvaro som sticker ut och frånvaro på över 15 procent granskas. Beträffande ett antal elevexempel där rektorn i ingiven dokumentation angett att utredning har inletts uppger rektorn att samtliga har uppmärksammats vid omnämnda möten. Utredningsåtgärder har vidtagits, oftast i form av möten med elev och vårdnadshavare och i vissa fall genom insatser från elevhälsans personal. Rektorn beskriver att syftet med att föra samtal med vårdnadshavare och elev är att ta reda på varför eleven är frånvarande och ta reda på om det finns förklaringar såsom semester eller tillfällig sjukdom. Om samtalen mynnar ut i att det kan handla om någonting annat så går skolan vidare för att utreda vad frånvaron beror på. Nästa steg är att försöka ta reda på om det finns någonting som skolan kan göra för att underlätta för eleven. Det kan handla om olika insatser, exempelvis remiss till BUP, att mentorn möter upp eleven eller att undanröja andra hinder för närvaro.

Rättslig reglering

Av skollagen följer att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det genom utredningen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller skollagens krav avseende att se till att skyndsamt och i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan utreda frånvaron om en elev har upprepad eller längre frånvaro, om det inte är obehövligt.

Extra anpassningar**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I lärarintervju framkommer att lärarna arbetar med extra anpassningar i form av bland annat en gemensam tavelstruktur, att elever får lyssna i stället för att läsa, användning av skärmar, micropauser och intensivmatematik. Vidare framkommer att för eleverna som börjar årskurs 7 tar lärarna emot en överlämning där det kan framgå om eleven är i behov av extra anpassningar.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. (3 kap. 5 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det genom utredningen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller skollagens krav avseende att elever skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

X Hans-Göran Arvidsson

Beslutsfattare
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

X Kajsa Holmqvist Risto

Föredragande
Signerat av: Kajsa Holmqvist Risto

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Malin Lindberg medverkat.